

РІШЕННЯ
Всеукраїнського науково-практичного семінару
«Інтеграція землеустрою та природоохоронної справи: проблеми
заповідання, межі охоронюваних територій, обмеження у
землекористуванні»

18 лютого 2024 року

м. Київ

Учасники науково-практичного семінару, заслухавши доповіді учасників та обговоривши питання «земельного вимір» охорони природи в Україні, що давно вийшов за межі фахової ніші й перетворився на питання державної політики, наголосили на актуальності інтеграції землеустрою та природоохоронної справи в умовах реформування земельних відносин і виконання природоохоронних зобов'язань, підкреслили потребу у спільній «мові» кадастру, меж і правових режимів, а також відзначили значення професійного діалогу між державою, науковою спільнотою та практиками для вироблення рішень, які працюватимуть не лише в нормативних актах, а й на місцевості.

Історично землеустрій формувався як інструмент легалізації та підвищення ліквідності земельного активу через інтенсивність використання, тоді як природоохоронна політика працює у протилежній логіці – мінімізації антропогенного навантаження та збереження екосистем. Водночас саме землеустрій є передумовою реальної охорони природи: без встановлених і зареєстрованих меж, зонування та обмежень у використанні земель природоохоронний статус часто залишається декларативним.

Сьогодні існує невідповідність фактичного стану територій даним землевпорядної документації – коли ліси, болота, лісосмуги, річки чи природоохоронні території «зникають» під універсальною позначкою «рілля» або «пасовище» – призводить до порушення природоохоронного законодавства, деградації екосистем та юридичних ризиків для власників і користувачів.

За результатами обговорення учасники науково-практичного семінару вважають за необхідне відзначити наступне:

1. Економічний корінь проблеми полягає у відсутності механізмів капіталізації екологічної цінності та справедливого розподілу витрат охорони природи. Серед пріоритетів має бути зменшення дискреції через стандартизацію режимів ПЗФ, запровадження вимірюваних критеріїв класифікації, уніфікацію правил охоронних зон, а також економічні

інструменти компенсацій і стимулів – від викупу та договірних моделей консервації до платежів за екосистемні послуги й податкових рішень.

2. Існує потреба реального врахування ПЗФ, прибережних захисних смуг, матеріалів лісовпорядкування й належних польових обстежень. При цьому важливою є професійна відповідальність за системні помилки, що мають масштабні наслідки.

3. Окреслили ризики інститутів категорій земель і обмежень у використанні земель під час визначення цільового призначення. Як напрям удосконалення законодавства запропоновано чітке розмежування: категорія земель має відображати основний напрям використання ділянки, а обмеження – фіксувати особливості її використання незалежно від цільового призначення; також наголошувалося на значенні внесення відповідних відомостей до Державного земельного кадастру як юридичної точки відліку режиму.

4. Відзначили важливість правильно сформульованих та належно зареєстрованих обмежень, які можуть бути дієвим механізмом запобігання порушенням – від дотримання режимів прибережних захисних смуг до узгодження приватного та комунального землекористування з вимогами ПЗФ, запобігання ерозії та деградації ґрунтів, обмеження розорювання чи забудови на екологічно вразливих територіях.

Як підсумок, учасники не лише окреслили проблеми, а й артикулювали напрямки рішень, які мають стати основою подальших змін у правовому та економічному регулюванні охорони природних територій.

**Заступник Голови оргкомітету,
кандидат економічних наук, доцент**

Олександр ШЕВЧЕНКО

**Відповідальний секретар,
доктор економічних наук, доцент**

Людмила ГУНЬКО